

Hare Excellentie Mevrouw W.J.M. Aerdt
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Zaandam, 17 juni 2026

Hooggeachte mevrouw Aerdt,

Al een paar jaar volg ik, bij wijze van hobby, de ICT-aanbestedingen van tendernet.nl en ik publiceer aanbestedingen die een leverancier bevoordelen¹ op het social medium Mastodon, op <https://mastodon.nl/@zwartboekaanbesteden>

Vanuit die publicaties merk ik het volgende op:

- er wordt veel te vaak gevraagd naar fabrikanten en merken
- de verplichte standaarden² worden vrijwel nooit uitgevraagd
- er is zelden aandacht voor vendor lock-in
- er is zelden aandacht voor autonomie of soevereiniteit

Wanneer er wel aandacht is voor digitale autonomie, wordt die soms ook zogenaamd “versterkt” door de transformatie naar Microsoft Azure voortvarend aan te pakken³. N.B. overstap naar Microsoft Azure leidt **nooit** tot digitale autonomie.

Voor specifieke doeleinden⁴ wil de aanbesteding nog wel eens functioneel zijn, hoewel ook daar te vaak naar merknamen gevraagd wordt.

Maar vooral voor de zeer algemene, generieke, functionaliteit; voor de algemene communicatie en informatieverwerking zoals tekstverwerking, e-mail en chatfuncties, is de vraag steeds opnieuw: Microsoft-licenties.

Juist daarom werd ik buitengewoon onaangenaam getroffen door het antwoord dat de regering formuleerde op vragen van de leden Kathmann en Dassen over het bericht dat 3,3 miljard euro aan IT-aanbestedingen van de Rijksoverheid is stopgezet [Zaak 2026D20159].

Deze aanbesteding – hier bijgevoegd – vraagt in kavel LOT-0001 letterlijk: *Levering van standaardprogrammatuur van vendor Microsoft. De levering van Standaard-*

1 veelal overtredingen art 1.10a lid 2 AW2012, zie voor meer informatie <https://zwartboekaanbesteden.nl>

2 bedoeld is: de verplichte standaarden van het Forum Standaardisatie

3 Zie bijvoorbeeld <https://mastodon.nl/@zwartboekaanbesteden/116239719861645309>, maar dit is echt niet de enige

4 denk bijvoorbeeld aan: systemen voor schuldhulpverlening; zaaksystemen gemeenten, maar ook: software voor personeelszaken, financiële software

programmatuur en de daaraan gerelateerde Dienstverlening ten behoeve van de Staat der Nederlanden en een aantal zelfstandig bestuursorganen.

De regering verklaart daarover (Antwoord 9): “Deze aanbestedingen hebben niet specifiek betrekking op software van Microsoft”.

Nu blijktbaar “Levering van standaardprogrammatuur van vendor Microsoft” volgens de regering “niet specifiek betrekking heeft op software van vendor Microsoft”, kon ik weinig anders doen dan u een exemplaar van George Orwells dystopie 1984 schenken. Op pagina 30 vindt u de leuze van het ministerie van Waarheid:

OORLOG IS VREDE.
VRIJHEID IS SLAVERIJ.
ONWETENDHEID IS KRACHT.
STANDAARDPROGRAMMATUUR VAN VENDOR MICROSOFT HEEFT NIET SPECIFIEK
BETREKKING OP SOFTWARE VAN VENDOR MICROSOFT.

En nu u toch aan het lezen bent, maak ik graag van de gelegenheid gebruik om een paar vragen te stellen over digitale economie en soevereiniteit: wanneer er telkens tientallen miljoenen (in genoemde aanbesteding: maximaal 180 miljoen euro over vier jaren) aan fabrikanten van gesloten systemen betaald wordt; terwijl naar meer soevereine software geen enkele euro gaat, hoe denkt de regering dan tot soevereine digitale omgevingen te kunnen komen? Immers, alle leuke initiatieven, onderzoeken, Mijn-Bureau-achtige oplossingen ten spijt: ik zie in de aanbestedingen precies 0% (nul procent) van de uitgaven naar digitaal autonome of open-source-oplossingen gaan. Ontbreekt het de regering aan kennis over open-source-software? Ontbreekt het aan wil? Als je ruim 3 miljoen euro per maand budgetteert voor het *mogen gebruiken* van e-mail, tekstverwerking en video-conferencing, dan kan het aan geld toch niet liggen, lijkt me?

Dat laatste wil ik benadrukken, omdat er nogal eens verwarring ontstaat over wat de “kosten” van de software dan wel inhouden. De genoemde €3,75 miljoen per maand, of 180 miljoen over vier jaren, is uitsluitend voor het **gebruiksrecht** van de software: het **mogen gebruiken** van een e-mail-programma; een tekstverwerker; een rekenblad en presentatiesoftware. Dan is er nog niemand die het komt installeren, onderhouden, repareren of beveiligen. Het betekent, om het maar meteen concreet te maken, dat de door de regering vandaag gepubliceerde Internationale Veiligheidsstrategie (“*Inzet op versterkte Europese veiligheid*”), niet eens meer **geopend** mag worden zonder betaling van deze licentie.

Het roept nog meer vragen op: kan er bijvoorbeeld eens werk gemaakt worden van een daadwerkelijke, ruimhartige ondersteuning van het al vijftien jaar lang verplichte OpenDocument-documentformaat? Hoe kan het dat het onderwijs al jarenlang €0 (nul) betaalt voor dezelfde Microsoft-software die voor ambtenaren ongeveer €800 per jaar kost en kan de Autoriteit Consument en Markt eens werk maken van deze illegale prijsdifferentiatie?

En meer algemeen: **wordt het niet eens tijd om substantiële, meetbare, bedragen te gaan steken in daadwerkelijk gebruik (i.t.t. proof-of-concept, pilot, test en andere tijdelijke situaties) van meer autonome, soevereine software voor standaard-kantoorfunctionaliteit?**

Dan beloof ik: wanneer er een procentueel meetbaar aandeel soevereine ICT-aanbestedingen zichtbaar word, start ik een witboekaanbesteden.

Ik wens u veel leesplezier in 1984 en ik haast mij eraan toe te voegen: de schrijver bedoelde het boek als waarschuwing, niet als handleiding. Het stond gelukkig nog bij de afdeling fictie.

Vriendelijke groet,

Valentijn Sessink

<https://mastodon.nl/@zwartboekaanbesteden>

p.s. bonuspunten als het antwoord in OpenDocument-formaat gepubliceerd wordt.